

Bokredaktör: Gun Berefelt Tel: 08-790 34 80

Värdefullt nationellt konsensus i amningsfrågor

Amning i dag. 175 sidor. Stockholm: Folkhälsoinstitutet och Förlagshuset Gothia, 1998. ISBN 91-7205-120-5.

Recensent: Gudmund Stintzing, docent och barnhälsovårdsöverläkare, Astrid Lindgrens barnsjukhus, Stockholm.

Äntligen har den kommit – den »nya» amningsboken. Socialstyrelsen utgav första gången 1975 och senast 1989 en bok om amning och bröstmjolk. Sedermera har ansvaret för amningsfrågor övergått till Folkhälsoinstitutet, och den nya boken har fått titeln »Amning idag». Titeln antyder en reservation eller markering. Våra kunskaper om och attityder till amning förändras och är annorlunda idag jämfört med igår och förändras sannolikt till i morgon. Det har hänt mycket sedan Amningshjälpsens tillkomst på 1970-talet, då amningen låg på sin historiskt lägsta nivå fram till WHO/UNICEF-kampanjen för amningsvänliga sjukhus. Mot den här bakgrunden är boken mycket välkommen som ett stöd för att ytterligare förbättra amningssituationen.

Amningsfrågor är engagerande och har alltid viss »laddning». Små nyanser i uppfattning kan åstadkomma livfulla diskussioner där meningsmotsättningarna och åsikterna kan synas större än de i själva verket är. Det är således en grannliga uppgift att åstadkomma ett offentligt dokument som detta.

Arbetet med boken har utförts på uppdrag av Folkhälsoinstitutet av professor Yngve Hofvander, vetenskaplig expert, redaktör Malin Nordgren, text och redigering, samt avdelningsdirektörerna Ulla Idenstedt och Anna Thille från Folkhälsoinstitutet. Ett stort antal experter har bidragit med avsnitt, kommentarer och faktagranskning.

Omarbetad och till stora delar nyskriven

Kapitelrubrikerna är ungefär desamma som i tidigare utgåvor, men »Amning idag» är till stora delar omarbetad

och nyskriven. Formatet har ändrats, och boken har förändrat karaktär från handbok till lärobok. Personligen har jag svårt för färgsättningen på rubriker och illustrationer, som inte ger någon association till amning och bröstmjolk. Fotografier kompletterar materialet, och råd och instruktioner sammanfattas i särskilda fakturor, och texten har stöd av ett urval viktiga vetenskapliga referenser. WHO/UNICEFs »tio steg till en lyckad amning» har integrerats i framställningen genom hela boken.

Tyngdpunkt på amning i praktiken

Boken inleds med kapitel om amning, kultur och samhälle; om amningens utveckling i världen och återupptäckten hur viktigt det är att barnet ammas efter behov och inte enligt rigida scheman. I »Amning och föräldraskap» beskrivs det tidiga föräldraskapet. Här diskuteras även amningstidens längd, omgivningens inflytande, samlevnad och amning för att avslutas med »att tala med kvinnor som har det svårt». Det avsnittet hade med fördel kunnat utvidgas och fördjupas. Ett avsnitt om attityder och det annorlunda amningsmönster man ser bland invandrare hade också varit värdefullt.

I »Amningens fysiologi» har en förväxling skett mellan rubrikerna i tabell 1 dvs mellan proteinhalten i mjölken och tidsåtgång för fördubbling av födelsevikten. De väsentliga skillnaderna mellan bröstmjolk, modersmjolkserättning och komjolk presenteras men också mammans näringsbehov.

Nyare rön om bröstmjolk och den immunmodulerande effekten diskuteras. Relationen mellan amning och allergier, inklusive glutenintolerans berörs liksom långtidsamning och karies.

Det finns dock en viss risk att ambitionen att »skydda» amningen skjuter över målet och medför att introduktionen av smakportioner uppskjuts längre än vad som är motiverat ur bl a immunologiska, logopediska och psykologiska aspekter. Boken har sin tyngdpunkt i kapitlen »Amning i praktiken» och »Amningsproblem», som innehåller

många konkreta råd och anvisningar. Jag föreställer mig att det inte har varit lätt att komma överens om skrivningarna här. Beroendeframkallande medel, miljögifter och läkemedel behandlas i särskilda kapitel. »Information och utbildning» är ett viktigt kapitel som riktar sig direkt till målgruppen, dvs personal inom hälso- och sjukvård. Boken kan dock med fördel också läsas av föräldrar, lärare, journalister m fl. »Amning

idag – till dig som undervisar om amning», är ett separat undervisningsmaterial, som bygger på boken. Det består av ett blädderblock med bilder, som kan användas i enskilda samtal och mindre grupper. Till bilderna finns text som stöd för den som informerar.

Värdefull kunskapskälla

»Amning idag» representerar ett värdefullt nationellt konsensus i amningsfrågor. Den utgör en värdefull kunskaps- och inspirationskälla när Folkhälsoinstitutet nu tar initiativet till att reevaluera de »amningsvänliga» sjukhusen för att sedan fortsätta med en kampanj för att kvalitetssäkra hela vårdkedjan, MVC – förlossning/BB – BVC. •

Föredömlig amningsbok utan pekpinnar

Kristin Svensson, Malin Nordgren. **Amningsboken.** 217 sidor. Stockholm: Bokförlaget Cordia, 1998. ISBN 91-7085-187-5.

Recensent: Gudmund Stintzing, docent, barnhälsovårdsöverläkare, Astrid Lindgrens barnsjukhus, Stockholm.

Behövs det fler amningsböcker? Det stora antalet böcker om amning som tillkommit under 1990-talet återspeglar onekligen det stora intresse och

engagemang som finns för amningsfrågor. Det har också skett en fortsatt ökning av antalet mammor som ammar, men framför allt kan vi se en ökning av amningstidens längd. Sannolikt håller vi på att återerövra det amningsmönster vi hade före industrialismen.

Befriande läsning

Det är få mammor som inte har en helhjärtad ambition att amma sitt barn. Vår erfarenhet från barnhälsovården är emellertid att många mammor inte får tillfälle att amma sina barn med glädje utan med smärta, ångest och tårar medan andra känner ledsnad och skuld för att de inte förmått amma sina barn som de själva och omgivningen förväntat sig. Det är ur den här aspekten befriande att läsa »Amningsboken». Kristin Svensson och Malin Nordgren har närmast sig ämnet med ödmjukhet och med ambitionen att inte vara beskäftiga och utan att problematisera i onödan. Det är två författare med stort kunnande och erfarenhet från två professionella utgångspunkter.

Amning mer än mat till barnet

Att amning innebär så mycket mer än mat till barnet framgår med all tydlighet i denna innehållsrika bok. Boken är lättläst, med överskådlig layout och illustrativa foton. För att förstå sin samtid måste man förstå historien. Det gäller även amningen, och författarna ger många historiska tillbakablickar i boken. Starkast intryck på mig ger ändå alla berättelser om både amningstriumfer och nesliga misslyckanden. Det är värdefullt att författarna tar upp »amning, skuld och tvång» som ett särskilt ämne. Jag uppskattar också att författarna lyfter fram pappan som den viktiga amningssupportern och att de inte har glömt bort mor- och farföräldrarnas roll. Författarna behandlar också amning i speciella situationer och amning för barn och mödrar med särskilda problem. På slutsidorna återfinns en litteraturlista samt en förteckning över amningsorganisationer och i tidens anda »amning på nätet». Ett sakregister gör det lättare att hitta i den omfångsrika texten.

Föräldrar främsta målgruppen

Amningsboken har stor praktisk användbarhet och kommer att tjäna ett viktigt pedagogiskt syfte i amningscirklar och på mödra- och barnavårdscentraler, BB- och neonatalavdelningar.

Om den tidigare recenserade boken »Amning idag» i första hand vänder sig till professionen så är målgruppen för den här boken allmänheten, dvs blivande och nyblivna mödrar, föräldrar, lära-re m fl.

Ständig utveckling motiverar nya böcker

Svaret på den inledande frågan om det behövs flera amningsböcker måste därför bli »för närvarande inte». Men amningsbudskapet måste återupprepas och återerövas av varje ny generation. Samtidigt gör forskningen och utvecklingen nya framsteg. Därför kommer vi snart att få se omarbetningar av befintliga men även nya amningsböcker dyka upp. •

Muslimsk syn på samhälle, vård och familj

Jan Samuelsson, Åsa Brattlund.
Kärlek och familjeliv enligt islam.
146 sidor. Stockholm: Natur och Kultur, 1996. Pris ca 305 kr. ISBN 91-27-06189-2.

Recensent: Agneta Bergqvist, docent och överläkare, kvinnokliniken, Hud-dinge sjukhus, Stockholm.

Den alltmer mångfacetterade kulturen i Sverige lyfts fram eller hålls fördold i varierande grad utifrån traditionella och politiska system liksom beroende på personlig öppenhet eller rädsla. Inom den svenska sjukvården är det mycket viktigt att vi är öppna för olika kulturella mönster som präglar de människor som söker vår hjälp.

Ännu finns ganska sparsam litteratur om specifika invandrargrupperns synsätt på den svenska kulturen. Ett ömsesidigt kunskapsökande är nödvändigt för den kulturella korsbefruktning som kan bli det berikande resultatet av kulturell blandning.

Islamisk kvinnoyn

Jan Samuelsson, som är fil dr i religionshistoria och bl a undervisar i islamologi vid högskolan i Örebro, och Åsa Brattlund, som är lektor och bl a arbetat som flyktingsamordnare och före-

läsare i islamiska frågor, har utkommit med sin andra gemensamma bok om islam. Boken behandlar på ett mycket lättläst sätt kvinnoynen i ett brett perspektiv enligt islam, framför allt relationen till man och barn.

Förutom sitt teoretiska kunnande och den erfarenhet författarna har av möten med människor i samband med sina arbeten, har de även intervjuat ca 50 muslimer, ungefär lika många män som kvinnor. Hur detta urval skett, hur representativa dessa människor är för muslimer i Sverige och hur frågorna formulerats och bearbetats framgår inte.

Ensidigt positiv bild

Boken ger en ensidigt positiv bild av islam och, även om den inte direkt kan anses onyanserad, så måste den tolkas som ett uttryck för författarnas uttalade intresse av att lyfta fram islam som en religion som skapar goda, rättvisa, om-tänksamma och familjekära anhängare. Genomgående är jämförelserna med svensk kultur svart-vita. Men om man har det klart för sig när man läser boken tillför den ändå värdefull information om hur muslimer i Sverige uppfattar sin egen och den svenska kulturen. Det är ju yttringar av detta vi möter dagligen inom sjukvård, socialtjänst och utbildningsväsen. Det är viktigt att vi inte själva ensamma har tolkningsföreträdare rörande våra kulturella mönster utan försöker förstå invandrarna utifrån deras syn på samhället, sjukvården, familjen etc.

Bör kompletteras med mer nyanserad bok

Som komplement till en sådan här bok bör man dock också läsa mer nyanserad litteratur som också visar på svårigheterna för islams kvinnor. En sådan bok är Eva Evers-Rosanders avhandling: »Woman in a border land: Managing muslim identity where Morocco meets Spain», Gotab, Stockholm, 1991. •

Vad kostar boken?

Vi vill ge våra läsare rådet att kontrollera priset med bokhandeln innan boken beställs. Det händer att kostnaden för en bok blir upp till dubbelt så stor som en direkt omräkning efter valutakursen antyder.